



CENTRUM
RESTRUKTURALIZACE
A INSOLVENCE
HARRYHO POLLAKA

MOŽNOSTI ČESKÝCH PODNIKŮ

při řešení koronavirové krize

Michal Kuděj a kolektiv

Restrukturalizace a insolvence, 2020



TRITON
Praha / Kroměříž



**CENTRUM
RESTRUKTURALIZACE
A INSOLVENCE
HARRYHO POLLAKA**

MOŽNOSTI ČESKÝCH PODNIKŮ

při řešení koronavirové krize

Michal Kuděj a kolektiv

Praha, duben 2020

Poděkování

Tento pracovní sešit vznikl jako jeden z výstupů výzkumného projektu „Vývoj preventivních předinsolvenčních a insolvenčních restrukturalizací podniků ve finančních obtížích, možnosti zvýšení využívání a úspěšnosti těchto postupů pomocí stanovení systému včasného varování a stanovení postupů pro preventivní restrukturalizace“ registrovaného u Technologické agentury České republiky pod evidenčním číslem TL02000467.

Vzor citace

HAVEL, B., KUDĚJ, M., LOUDA, L., SCHÖNFELD, J.: *Možnosti českých podniků při řešení koronavirové krize*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2020.

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Kuděj, Michal

Možnosti českých podniků při řešení koronavirové krize / Michal Kuděj a kolektiv. -- Vydání první. --

Praha : Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. -- 19 stran

České a anglické resumé

Nad názvem: Fakulta podnikohospodářská VŠE, Centrum restrukturalizace a insolvence Harryho

Pollaka. -- Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7553-829-1 (brožováno)

* 334.72 * 658.114 * 616.921.5 * 616-036.21 * 33 * 347.736 * 35.078.5 * 342.537.3/.5 * 005.591.4 *

658.14/.17 * (437.3) * (048.8)

- podniky -- Česko

- podnikání -- Česko

- Covid-19 -- ekonomické aspekty

- pandemie -- ekonomické aspekty -- 2020

- platební neschopnost -- Česko

- insolvenční řízení -- Česko

- státní podpora -- Česko

- zákonodárství -- Česko

- restrukturalizace podniků -- Česko

- finance podniku -- Česko

- studie

658 - Řízení a správa podniku [4]

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

© Centrum restrukturalizace a Insolvence Harryho Pollaka,
Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2020

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-829-1

OBSAH

Úvod	8
1 Zákon 191/2020 Sb. a jeho souvislosti	9
2 Doba hájení	11
3 Mimořádné moratorium	12
4 Jiná řešení: předbalená reorganizace	14
5 (Preventivní) restrukturalizace dle principů evropské směrnice	15
6 Využití mezery krytí	16
7 Závěr	18
Literatura	19

AUTORSKÝ KOLEKTIV

Doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.

Absolvent Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni (1999).

Člen Legislativní rady vlády České republiky. Jeden z autorů insolvenčního zákona a hlavní autor rekodifikace obchodního práva. Člen burzovní komory Energetické burzy Praha. V roce 2012 získal titul Právník roku v oboru obchodní právo. Vědecký pracovník Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky, docent na vysoké škole CEVRO Institut v Praze. Přednáší jako externista na Právnické fakultě UK v Praze. Člen vědecké rady Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka IEM při Podnikohospodářské fakultě VŠE v Praze. Of counsel v advokátní kanceláři PRK Partners.

Ing. Michal Kuděj

Absolvent Vysoké školy ekonomické v Praze (1991).

V praxi se specializuje na firemní finance a restrukturalizační procesy. Po ukončení studií se věnoval řadě činností, působil jako konzultant v oblasti firemních financí, fúzí, akvizic a dalších podnikových kombinací, věnoval se také obchodování na kapitálovém trhu a investicím do nových projektů. V poslední době se podílel na významných restrukturalizačních projektech, a to jak v insolvenčním řízení, tak i mimo něj. Je zakládajícím partnerem poradenské společnosti TARPAN Partners, kde působí od roku 2010. Od roku 2016 působí jako člen vědecké rady Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka IEM při Podnikohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze, kde se věnuje problematice krize a úpadku podniku a jejich řešení. Podílel se na výuce v rámci vedlejší specializace Turnaround management. Je autorem řady odborných publikací.

Ing. Lee Louda, Ph.D.

Absolvent Českého vysokého učení technického v Praze (1992).

Od roku 1994 zastával řadu postů v ekonomické oblasti, byl burzovním makléřem, manažerem portfolií, nuceným správcem a likvidátorem subjektů finančního trhu, absolvoval Institut oceňování majetku při VŠE, zabýval se krizovým řízením a od roku 2004 i správou konkursních podstat. Po nabytí účinnosti insolvenčního zákona v roce 2008 absolvoval příslušné zkoušky a získal oprávnění pro výkon činnosti insolvenčního správce se zvláštním oprávněním. Od roku 2008 také aktivně působí na Vysoké škole ekonomické v Praze, kde přednáší a podílí se na vědecké činnosti školy. Odborně a organizačně pracoval na přípravě tematických a mezinárodních konferencích v rámci výzkumu insolvence a v oblasti restrukturalizace a zániku podniku. V roce 2012 získal evropské ocenění Turnaround Management Association za koncernovou přeshraniční reorganizaci Kord Group pro oblast velkých korporací. Od roku 2016 působí jako insolvenční správce významné těžařské společnosti OKD, a.s. V současnosti je výkonným ředitelem Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka IEM při Podnikohospodářské fakultě VŠE v Praze.

Ing. Jaroslav Schönfeld, Ph.D.

Absolvent Vysoké školy ekonomické v Praze.

Od roku 2008 pracuje na katedře strategie (dříve podnikové ekonomiky) Podnikohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze. Specializuje se na problematiku transformace, restrukturalizace a sanace podnikatelských subjektů, manažerské finance, oceňování podniku a insolvenční procesy. Na Fakultě podnikohospodářské je garantem předmětu Transformace a restrukturalizace firem a předmětu Due Diligence. Působí aktivně v rámci vedlejší specializace Turnaround Management. Je trvale zapojen do výzkumných aktivit fakulty včetně řešení několika grantů poskytnutých Technologickou agenturou České republiky. Je autorem odborné monografie *Moderní pohled na oceňování pohledávek* (C. H. Beck 2011), spoluautorem knihy *Insolvenční řízení, očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona* (Professional Publishing, 2016) a řady dalších publikací a článků ve vědeckých periodikách. Je členem vědecké rady a řídicího výboru Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka IEM při Vysoké škole ekonomické v Praze, členem správní rady profesní organizace Turnaround Management Association ČR. Intenzivně spolupracuje s praxí, kde téměř již 25 let působí na různých manažerských pozicích v rámci bankovního sektoru, zejména pak

v České spořitelně, a.s. Je předsedou Komise pro Workout při České bankovní asociaci. V roce 2012 získal v Madridu evropské ocenění Turnaround Management Association za koncernovou přeshraniční reorganizaci Kord Group pro oblast velkých korporací.

Mgr. Dagmar Schönfeldová (redakce textu)

Absolventka Fakulty právnické na Univerzitě Palackého v Olomouci a Fakulty sociálních věd na Karlově univerzitě v Praze.

Pracuje na Vysoké škole ekonomické v Praze jako projektová manažerka. Podílí se na činnostech Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka IEM při Podnikohospodářské fakultě VŠE v Praze a Centra pro rodinné firmy při Podnikohospodářské fakultě VŠE v Praze.

ABSTRAKT

Pracovní sešit shrnuje a krátce analyzuje opatření přijatá ze strany české legislativy v reakci na stav vyvolaný šířením viru CIVID-19 a na následné epidemiologické a další kroky. V centru zájmu jsou především ustanovení zákona 191/2020 Sb., který zasáhl do některých částí insolvenčního zákona a na přechodnou dobu je změnil – mimo jiné v oblasti povinnosti podání insolvenčního návrhu ze strany dlužníka, v možnosti podání návrhu ze strany věřitele a v dalších. Zvláštní pozornost je pak věnována institutu mimořádného moratoria, které bylo také jako dočasné opatření v tomto zákoně definováno. Provedené změny jsou pak alespoň krátce vztaženy také k nové evropské legislativě přijaté před vypuknutím krize vyvolané koronavirovou nákazou.

ABSTRACT

The working paper sums up and briefly analyses the measures taken by the Czech legislation in response to the spread of the COVID-19 virus and the subsequent epidemiological and other steps. It focuses mainly on the provisions of Act No. 191/2020 Coll., which affected some parts of the Insolvency Act, altering them temporarily, namely, among others, the abolition of the obligation to file a debtor's insolvency petition, and the impossibility to file a creditor's insolvency petition. It pays special attention to the extraordinary moratorium which is also defined in the Act as an interim provision. The amendments are then briefly related to the new European legislation adopted before the current crisis resulting from the COVID-19 epidemic.

Na konci první dekády března 2020 byla vyhlášena první vládní opatření související s epidemií.¹ Většina opatření byla postupně uvolňována v období od konce dubna do konce května 2020. Lze tedy zjednodušeně říci, že zásadní zásahy do podnikatelského prostředí, které v řadě případů znamenaly úplné nebo velmi významné zastavení či zbrzdění podnikatelské činnosti, trvaly po dobu osmi až deseti týdnů. Je možné to vyjádřit také tím způsobem, že v rámci roku 2020 došlo z hlediska možnosti podnikatelů tvořit přidanou hodnotu k přímému **výpadku 15 až 20 procent disponibilního časového prostoru** v daném kalendářním, a tedy finančním roce k této činnosti (v závislosti na typu podnikání a mnoha dalších okolnostech). Zároveň však, i při zohlednění úspor a dalších předpokládatelných kroků, zůstala doba vynakládání (významné části) nákladů v principu stejná.

Jakkoliv by se mohlo zdát, že některá odvětví (energetika, těžba) nebyla zásadně postižena samotnými restrikcemi, je potřebné zdůraznit naprostou **plošnost dopadů** přijatých opatření. I když tedy významná část ekonomických aktivit mohla principiálně pokračovat za podmínek dodržování některých hygienických a epidemiologických postupů (tedy při určitém zvýšení příslušných nákladů), **poptávkový šok zasáhl všechna odvětví ekonomiky**.

V dané době (závěr května 2020) jsou k dispozici pouze první odhady dopadů opatření na ekonomický život České republiky. Prognóza České národní banky předpokládá například **pro rok 2020 pokles HDP o osm procent**² při souběžné značné nejistotě v oblasti vývoje inflace, v oblasti kurzu, zaměstnanosti a v dalších parametrech. Predikce Ministerstva financí České republiky z dubna 2020 pracovala s poklesem o téměř šest procent meziročně.³ V rámci 49. kolokvia MFČR – šetření prognóz makroekonomického vývoje České republiky (2020–2023) byl v květnu 2020 mezi respondenty šetření zjištěn **průměrný odhad poklesu HDP pro rok 2020 v hodnotě 7,6 procenta** při předpokladu růstu v roce 2021 v průměrně zjištěné výši 5,8 procenta.⁴ To by pak znamenalo, že následky krize vyvolané restriktivními opatřeními přetrvávají na makroekonomické úrovni v omezené míře i v prvním pololetí roku 2022. Přesněji řečeno to lze vyjádřit tak, že se míra ekonomické aktivity v České republice (měřená objemem HDP) dostane na úroveň z doby před krizí až v prvním pololetí 2022. Proto platí, že převažující názor odborné veřejnosti považuje výpadek v období březen–květen 2020 za natolik závažný, že výrazně ovlivní ekonomické aktivity nejen v krátkodobém výhledu (12 měsíců), ale i ve výhledu střednědobém.

Již od přijetí prvních opatření bylo jasné, že počínající krize, jakkoliv je zapříčiněná mimořádnými důvody (regulace podnikání zaviněná pandemií), si vynutí rozsáhlé aktivity na straně státu, a to jak přímou podporu podnikatelských aktivit, tak také rozsáhlou legislativní činnost.

V následující studii se budeme primárně zabírat některými **opatřeními v legislativní rovině**, jejich interpretací a náměty pro praktické použití přijatých změn.

¹ Šlo především o sérii mimořádných opatření ministra zdravotnictví České republiky k ochraně obyvatelstva a prevenci nebezpečí vzniku a rozšíření onemocnění COVID-19 způsobené novým koronavirem SARS-CoV-2. Mezi prvními bylo opatření, kterým byla s účinností od 10. března 2020 od 18:00 zakázána „*divadelní, hudební, filmová a další umělecká představení, sportovní, kulturní, náboženské, spolkové, taneční, tradiční a jim podobné akce a jiná shromáždění, výstavy, slavnosti, poutě, ochutnávky, trhy a veletrhy, a to jak veřejné, tak soukromé, s účastí přesahující ve stejný čas 100 osob, a to do odvolání tohoto mimořádného opatření*“. Viz: http://www.szu.cz/uploads/Epidemiologie/Coronavirus/Doporuceni_verejnost/20200310_Mimoradna_opatreni_MZ/Mimoradne_opatreni_zakaz_konani_akci_nad_100_osob_od_18_hodin_dne_10_3_2020_.pdf. Následovala pak další série opatření, která postupně postihla během následujícího zhruba týdne v podstatě celý podnikatelský prostor. Pozdější diskuse o ústavnosti některých těchto opatření na jejich faktickém obsahu nic nezměnila. Uvolňování restrikcí započalo na přelomu dubna a května 2020.

² <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>

³ <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-duben-2020-38089>

⁴ <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/49-kolokvium--setreni-prognoz-makroekon-38442>

1. ZÁKON 191/2020 SB. A JEHO SOUVISLOSTI

Již během března 2020 byla zahájena usilovná legislativní činnost, která vyvrcholila během dubna přijetím řady zákonů v rámci stavu takzvané legislativní nouze.⁵ Z hlediska **insolvenčního práva** (a tedy z hlediska tématu této studie) je klíčovým z těchto předpisů zákon s pracovním označením **lex COVID** (případně **lex COVID-justice**),⁶ který nese oficiální název zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu.⁷ Určitý vliv na oblast insolvenčního práva může mít také zákon č. 177/2020 Sb., o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií COVID-19⁸ a v omezené míře pak nepřímo i některé další.⁹

O ekonomické podstatě **lex COVID** bylo již pojednáno v článku na blogu Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka s názvem „*Jak může lex COVID pomoci podnikům a podnikatelům*“.¹⁰ Právní podstata zákona byla vyložena na stejném místě v textu „*Bohumil Havel o lex COVID*“.¹¹

V krátkém shrnutí lze konstatovat, že zmiňovaný **lex COVID** zavádí mimo jiné pro podnikatele určité „**ochranné období**“, ve kterém by mělo dojít k uvolnění stávajících opatření v boji proti nákaze COVID-19 a ve kterém by již mohlo být jasnější, jaké dopady budou mít přijatá opatření jak na ekonomiku jako celek, tak na jednotlivé podniky, sektory, odvětví, návazné obory apod.

Toto „ochranné období“ lze rozdělit na **dvě základní části**. První je období, kdy podniky a podnikatelé nemají na straně jedné povinnosti podat na sebe sama insolvenční návrh, na straně druhé se nebude přihlížet k věřitelským insolvenčním návrhům. Toto období je možné nazvat „**dobou hájení**“ a platí automaticky bez nutnosti jakékoli aktivity z hlediska podniků a podnikatelů a dává jim jistotu, že v tomto období proti nim nebude zahájeno insolvenční řízení, ani neponesou následky za pozdní podání insolvenčního návrhu. Druhé je pak období, kdy podniky a podnikatele mohou vyhlásit tzv. **mimořádné moratorium**. To však již není automatické a je nutné o jeho vyhlášení požádat. Tento proces by však měl být administrativně velmi jednoduchý bez nutnosti složitých právních postupů.

Podniky a podnikatelé pak pro resuscitaci svého podnikání mohou použít i další nástroje, které byly k dispozici již před vypuknutím koronavirové krize.

Cílem této studie je představit a utřídit nástroje a postupy, které mají v této nelehké době podniky a podnikatelé k dispozici především v rámci insolvenčního zákona (nikoliv tedy například v čerpání přímých podpor). Jde o poskytnutí určitého vodítka, jak v aktuální a hlavně v následné situaci využít legislativních změn a získat jejich prostřednictvím určitý časový prostor pro vyhodnocení a řešení vzniklé situace a případně pro získání některé z možných forem podpory podnikání.

Nicméně samotný rozbor se týká pouze konkrétních ustanovení zákona č. 191/2020 Sb. (**lex COVID**), a to pak zvláště těch, které mění insolvenční zákon,¹² ostatní předpisy a ostatní části **lex COVID** budou v případě potřeby pouze zmíněny.

⁵ Legislativní mechanismus umožňující extrémně zkrácené projednávání zákonů.

⁶ Používání označení **lex COVID-justice** oproti prostému **lex COVID** má logiku v tom, že například Ministerstvo spravedlnosti České republiky a také Ministerstvo vnitra České republiky používají v interních dokumentech poměrně často i další pracovní názvy odvozené od základu **lex COVID**. Jde například o **lex COVID specialis**, což je označení pro připravovaný zákon, který by měl v budoucnosti zpřesnit vztah mezi krizovým zákonem a dalšími předpisy (mimo jiné zákonem o veřejném zdraví). Nicméně v daném textu nehrozí záměna, a proto při odkazech na zákon č. 191/2020 Sb. bude používáno označení **lex COVID**.

⁷ <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=807>

⁸ <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?O=8&T=813>

⁹ Například některé zákony týkající se oblasti cestovního ruchu a jiné. V této souvislosti lze doporučit věnovat pozornost především částkám 65/2020 a 69/2020 Sbírkou zákonů České republiky. Dále nelze opomenout řadu opatření a změn v oblasti přímé podpory podnikatelského prostředí a podpory zaměstnanosti, například program Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky Antivirus (<https://www.mpsv.cz/antivirus>) a jiné, které však nejsou předmětem této studie.

¹⁰ <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/blog/michal-kudej-o-ekonomicke-podstate-lexcovid/>

¹¹ <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/blog/bohumil-havel-o-lex-covid/>. Tento text byl publikován po schválení návrhu vládou, tedy před jeho projednáním v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, což však neznamená žádné vážné odchylky od konečné verze.

¹² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), dále je v textu používána obvyklá zkratka IZ.

Proto je třeba říci, že lex COVID obsahuje řadu kroků, které nemají přímou souvislost s insolvenčním právem, a alespoň krátce se zastavit u jeho struktury. Samotný text je rozdělen na čtyři Části. Část první je pak členěna na **sedm Hlav**. Přímou souvislost s insolvenčním zákonem mají pouze některé úseky lex COVID.

Za prvé jde o Část první (Zmírnění dopadů epidemie **koronaviru**), **Hlavu II (Zvláštní ustanovení o možnosti prominutí zmeškání lhůt)**, kde jsou upraveny dočasně lhůty v rámci IZ.¹³

Za druhé pak o Část první, Hlavu III (Zvláštní opatření ve vztahu k **insolvenčnímu právu**),¹⁴ kde jsou formulovány podmínky „doby hájení“.

Za třetí potom celá Část druhá (Změna **insolvenčního zákona**),¹⁵ která je z hlediska IZ klíčovou pasáží lex COVID.

Za čtvrté se konečně problematiky oddlužení týká také Část třetí (Změna občanského soudního řádu),¹⁶ kde dochází ke změnám a upřesněním ve prospěch dlužníků, například v souvislosti s vyplaceným odstupným.

Významným prvkem, který je vhodné ujasnit před tím, než se budeme věnovat jednotlivým částem lex COVID, je otázka jeho **působení** v čase. V tomto směru hraje významnou roli používaný pojem „mimořádná opatření“, neboť od trvání těchto opatření se odvíjí doba, po kterou jsou účinná některá ustanovení lex COVID. Definice pojmu „mimořádná opatření“ je v zákoně opřena o krizová opatření přijatá vládou na základě krizového zákona, již zmíněná opatření Ministerstva zdravotnictví ČR, a dále o mimořádná opatření vydaná krajskou hygienickou stanicí.¹⁷ Jde tedy o celý soubor „mimořádných opatření“, jejichž rušení nebo ukončení pravděpodobně nenastane ve shodném okamžiku (stejně jako nebyla ve shodném okamžiku přijata). Technicky tedy může v budoucnu dojít k situaci určité nejasnosti v tom, kdy některá ustanovení lex COVID přesně pozbydou platnosti (účinnosti). Názorně je to vidět na případě povinnosti dlužníka podat na sebe insolvenční návrh.¹⁸ Nemysleme si však, že by na základě této nejednotnosti měly vzniknout závažnější problémy. Jako podstatnou vidíme v daném případě skutečnost určení konečného data zániku tohoto opatření (31. 12. 2020),¹⁹ přičemž termín vypočtený jako šest měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii²⁰ se nebude v praxi od tohoto nejzazšího termínu příliš lišit. Navíc ve většině ustanovení lex COVID, která mají vliv na insolvenční řízení, je zákon jednoznačný a používá konkrétní termín (například 31. srpna 2020).²¹

V následující části se budeme věnovat jednotlivým opatřením lex COVID, a to s důrazem na některé praktické okolnosti situace dlužníka.

¹³ § 5 lex COVID.

¹⁴ §§ 11 až 17 lex COVID.

¹⁵ §§ 32 až 33 lex COVID.

¹⁶ § 34 až 35 lex COVID.

¹⁷ § 1 odst. 2 lex COVID.

¹⁸ §12 odst. 1 lex COVID říká: „Ustanovení § 98 odst. 1 věta první insolvenčního zákona se nepoužije v době ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona do uplynutí 6 měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii. To neplatí, pokud úpadek nastal již před přijetím mimořádného opatření při epidemii, nebo pokud úpadek nebyl převážně způsoben v důsledku okolnosti související s mimořádným opatřením při epidemii, která by dlužníku znemožňovala nebo podstatně ztěžovala plnit své peněžité závazky.“ Z následujícího odst. 2 pak vyplývá, že nejzazší lhůtou pro trvání platnosti (účinnosti) je termín 31. prosince 2020.

¹⁹ § 12 odst. 2 lex COVID.

²⁰ § 12 odst. 1 lex COVID.

²¹ Například jako termín, do kdy je možné podle §32 odst. 1 lex COVID požádat o mimořádné moratorium podle § 127a IZ.

2. DOBA HÁJENÍ

Jedním z opatření, která zmíněný zákon zavádí, je to, co označujeme neformálně jako „**dobu hájení**“. Ta má dvě roviny. První: Po určitou dobu jsou podniky a podnikatelé **oproštěni od povinnosti podat na sebe sama insolvenční návrh**.²² Druhá: **K věřitelským insolvenčním návrhům** se po určitou dobu nepřihlíží a insolvenční řízení se nezahajuje.²³

Hlavní charakteristikou doby hájení je tedy nemožnost zahájit proti podniku insolvenční řízení, a to s jedinou výjimkou, totiž pokud tak podnik neučiní dobrovolně sám (není zde totiž založen zákaz dlužnického insolvenčního návrhu).

Smyslem doby hájení je, řečeno zcela přímočaře, **dát podnikům a podnikatelům prostor** k tomu, aby se zcela věnovali svému businessu a jeho resuscitaci a nevysilovali se úvahami o odpovědnosti za pozdní podání (či nepodání) insolvenčního návrhu nebo hůře obranou proti insolvenčnímu návrhu podanému věřiteli.

Významným prvkem doby hájení je skutečnost, že je zákonodárcem **rozprostřena nad celým podnikatelským prostředím automaticky** bez rozdílu právní formy, velikosti, oblasti podnikání a podobně. Plošnost ustanovení je odpovědí na plošnost dopadu krize, kdy jsou postiženy jak ty podnikatelské aktivity, které utrpěly přímo mimořádnými opatřeními, tak i veškeré další aktivity, na které dopadá zpomalení hospodářského života sekundárně.

Je však nutné definovat správně ideový smysl tohoto opatření, které je jinak nesporně **významným zásahem do věřitelských práv**, a je třeba souhlasit s tím, že takový poměrně zásadní zásah musí být silně zdůvodněn. Proto je nutné zdůraznit, že jak relativizace povinnosti podat na sebe insolvenční návrh, tak i degradace práva věřitele podat insolvenční návrh jsou pouze časově omezenými opatřeními, jejichž smyslem je za prvé poskytnout podnikatelům prostor pro vyhodnocení svého stavu a postižení podnikání, za druhé je zde také úmysl zákonodávce **ztížit využívání insolvenčního řízení** k nepřátelským převzetím a také ztížit podávání šikanózních návrhů, jejichž dopad na podnikání postižených firem by mohl být v dané době zvláště bolestivý.

Každopádně by v tomto období měly podnikatelské subjekty kromě úsilí o zachování svého podnikání také uvažovat, co nastane **„den poté“**, **co doba hájení skončí**.

Ony „dny poté“ připadají při nejzazším využití termínů na 1. září 2020, dále na 1. prosince 2020, 1. ledna 2021 a 1. března 2021.

V případě povinnosti dlužníka podat na sebe insolvenční návrh můžeme za „den poté“ považovat jako nejpozdější možnost **1. ledna 2021**. Problematiku určení tohoto data jsme již zmínili dříve.

Významnější však je, že období, kdy se nepřihlíží k věřitelským insolvenčním návrhům a nezahajuje se insolvenční řízení, skončí **31. srpna 2020**. Podniky a podnikatelé by tedy do konce srpna měli mít (v rámci možností) jasno v tom, jak budou ve svém podnikání pokračovat.

Předběžně poznamenejme, že stejně tak do posledního dne srpna 2020 je možné podat návrh na povolení mimořádného moratoria (viz dále). I tento krok je svého druhu ochranou před věřitelským insolvenčním návrhem, přičemž toto moratorium může trvat bez svolení věřitelů tři měsíce. V tom případě je „den poté“ **1. prosince 2020**. Se svolením většiny věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek²⁴ je pak mimořádné moratorium možné prodloužit o další tři měsíce a tím se „den poté“ dostává i k poslední zmíněné časové metě, kterou je **1. března 2021**.

Nicméně lze říci, že termín konec srpna 2020 je nejpodstatnější a že v něm se prolínají obě sledované roviny změn (doba hájení a mimořádné moratorium). Nejpozději k tomuto datu by proto mělo proběhnout podnikatelské posouzení, zda se za dobu hájení před věřitelskými insolvenčními návrhy podařilo jeho **situaci stabilizovat**, či zda dopad koronavirové krize na podnikání je takový, že i po uplynutí doby hájení budou stále podnikatelské aktivity (či aktivity podniků) zranitelné.

Toto posouzení by mělo proběhnout **komplexně** a pokud možno **bez sentimentu**. Obtížnost takového posouzení bude dána mimo jiné tím, že se podnik (podnikatel) nebude moci opřít o předchozí data, neboť

²² § 12 lex COVID.

²³ § 13 lex COVID.

²⁴ § 127a odst. 8 IZ.

ta budou zcela znehodnocena mimořádným obdobím restrikcí omezujících možnosti podnikatelských aktivit.²⁵

Proto půjde zejména o obchodní plány na další období, zvláště pak reálně získatelné zakázky a realisticky vyhodnocené možné prodeje. Jinými slovy jde o odpověď na otázku, **jakých tržeb bude možné dále dosahovat**. K tomu je však nutné přiřadit i druhou část otázky, totiž **za jakých nákladů**.

Není vyloučeno, že řada podniků se může potýkat s problémem, že sice mají na další období zakázky, avšak jejich dodavatelé nejsou schopni dodávat klíčové vstupy, nebo jejich ceny vzrostly a nelze je promítnout okamžitě do cen zakázek. Klíčovou bude i situace u zákazníků, a to zejména z pohledu jejich schopnosti zakázky v přiměřené době uhradit, tedy jejich platební schopnost ve smyslu přiměřené doby splatnosti.

Tedy platí, že na konci doby hájení by podniky a podnikatelé měli mít **realistický obchodní plán pro své další podnikání** včetně představy o jeho provozním financování.

Právě teprve na základě takového realistického obchodního plánu je možné učinit rozhodnutí o dalším postupu. Pokud se ukáže, že zásah koronavirovou krizí nebyl až tak intenzivní, pak je možné pokračovat v podnikání „bez dalšího“. Samozřejmě není vyloučeno, že se některé skupiny budou pokoušet po uplynutí doby hájení o **nekalé konkurenční praktiky** či **nepřátelská převzetí** pomocí věřitelských insolvenčních návrhů, ale podnik, kterému se podařilo v době hájení situaci „ustát“, by měl být schopen se takovým nájezdům ubránit, a to například **pomocí mezery krytí**.²⁶ Navíc lze předpokládat, že soudy budou po konci doby hájení velmi opatrné při posuzování věřitelských návrhů a budou využívat již existujících kontrolních mechanismů.

Jiná situace však z hlediska dlužníka nastane, pokud zásah koronavirovou krizí dosáhl intenzity, kdy ani po uplynutí doby hájení nejsou ještě vyhlídky podniku na další fungování optimistické nebo kdy i nadále bude existovat příliš mnoho neznámých na to, aby mohla být situace seriózně analyzována. Lze si snadno představit, že podnik bude mít nahromaděné **závazky, které zatím není schopen hradit**. Pak může vykazovat znaky platební neschopnosti a současně **nebude schopen se ubránit případnému insolvenčnímu návrhu pomocí mezery krytí** (za situace, kdy její výše je ke konci doby hájení nad toleranční hranici 10 procent).

Předpokládejme také, že na základě realistického obchodního plánu není přítomen předpoklad, že by byla v brzké budoucnosti mezera krytí odpovídajícím způsobem uzavřena.

Pro tyto situace je zde pak nový institut **mimořádného moratoria**, popsany dále.

3. MIMOŘÁDNÉ MORATORIUM

Institut mimořádného moratoria je v danou dobu v rámci českého insolvenčního práva revolučním řešením. Mimo jiné i proto, že **jeho aktivace neznamena zahájení insolvenčního řízení**.²⁷ To je v rámci celé struktury IZ neobvyklé, jakkoliv to lze porovnat alespoň částečně se situací předinsolvenční žádosti o povolení moratoria.²⁸ Ovšem její využití se v praxi téměř nevyskytuje. Podstatné je, že ačkoliv není zahájeno insolvenční řízení, ustanovení o mimořádném moratoriu nenarušují **zásadu publicity**. Vyhlášení mimořádného moratoria bude po nezbytně nutnou dobu uveřejněno v insolvenčním rejstříku (přičemž hlavním důvodem pro známost řízení je, aby mohlo být kontrolováno zdržování se kroků, které by mohly poškodit věřitele, vyhlášení probíhá také s ohledem na důsledky moratoria v obecné rovině).

²⁵ Například klasické ukazatele odvozované třeba od EBITDA nebo od marží a stejně tak i obvykle používané syntetické ukazatele (namátkou Kralickuv rychlý test) budou při použití dat za rok 2020 vykazovat dosti matoucí výsledky a jejich vypovídací hodnota bude velmi omezená. Naopak se nabízí jako relativně snadno dosažitelné řešení pracovat výrazně s mezerou krytí a k ní existující metodikou. Samozřejmě je nutné velmi opatrně interpretovat získané výsledky, avšak sledování vývoje mezery krytí a usilovné směřování alespoň k dosažení limitu deseti procent nutně posílí finanční zdraví podniku.

²⁶ <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/wp-content/uploads/page/27/CRI-Mezera-kryti-v-prikladech-a-souvisejici-otazky.pdf>

²⁷ § 127 odst. 1 IZ vyjímá v rámci mimořádného moratoria z použití mimo jiné také §120 odst. 2 IZ, kterým jsou po vyhlášení moratoria na tento proces vztaženy účinky stejné, jako při zahájení insolvenčního řízení.

²⁸ § 125 IZ.

Naprostým a skutečným prolomením daných zvyklostí je však skutečnost, že soud vyhlásí mimořádné moratorium i **bez souhlasu věřitelů** s dlužníkovým návrhem,²⁹ přičemž věřitelé o tomto kroku nemusejí být dopředu ani informováni.

Již bylo zmíněno, že doba trvání mimořádného moratoria je až tři měsíce s možností požádat o jeho prodloužení o další tři měsíce, avšak k tomu je již nutné získat souhlas většiny věřitelů. Po dobu celkově šesti měsíců tedy může získat dlužník určitý výhodný režim. Během něj mohou podniky a podnikatelé **přednostně hradit ty pohledávky**, které jsou **nezbytné pro zachování provozu** podniku – tedy lidově řečeno „udržet podnik nad vodou“. Věřitelé takového chování musí strpět, a navíc nejsou po dobu trvání moratoria oprávněni **klíčové hospodářské vztahy rušit** nebo jinak ukončovat. Podniky a podnikatelé jsou však povinni po dobu trvání moratoria zachovávat strukturu podniku a nesmí činit nic, co by jinak věřitele poškozovalo.³⁰

Stejně jako „doba hájení“ je i mimořádné moratorium neobvyklým a významným zásahem do práv věřitelů, což platí především o prvních třech měsících mimořádného moratoria, k jejichž získání stačí věřiteli v podstatě splnit formální podmínky dané zákonem.³¹ V této souvislosti je vhodné připomenout podstatnou podmínku, totiž že k 12. březnu 2020 nesměl být prohlášen dlužníkův úpadek v dosud pokračujícím řízení. Mimořádné moratorium tedy **nemůže sloužit jako páka pro přehodnocování běžících řízení**, v nichž již byl prohlášen úpadek dlužníka.

I mimořádné moratorium je v podstatě **získáním času** umožňujícího resuscitaci a konsolidaci dlužníkovu podnikání. Také toto období jednou skončí (po třech nebo maximálně po šesti měsících) a stejně jako v případě uplynutí doby hájení je potřeba uvažovat o tom, jak bude situace pokračovat „den poté“.

Zde lze říci, že pokud podniky a podnikatelé usoudí, že po dobu tří měsíců mimořádného moratoria **došlo k zásadní stabilizaci** jejich podnikání, pak mohou moratorium opustit (moratorium skončí automaticky po uplynutí lhůty). K tomu by však měli mít (stejně jako v předchozím případě uplynutí doby hájení) realistický obchodní plán jejich dalšího fungování a přiměřenou jistotu, že nevykazují úpadkové znaky, respektive že jsou schopni se případným nedůvodným věřitelským insolvenčním návrhům ubránit.

Zde totiž není vyloučena situace, že někteří **věřitelé mohou vnímat vyhlášení mimořádného moratoria** (o kterém rozhoduje pouze soud) **nelibě a nepřátelsky**. O to preciznější by měli mít podnikatelé a podniky své obchodní plány a výhledy dalšího vývoje, neboť potenciální nutnost bránit se například pomocí mezery krytí se zde z uvedeného důvodu jeví jako více pravděpodobná než v případě uplynutí doby hájení.

V obecné rovině lze doporučit, že podniky a podnikatelé by v případě mimořádného moratoria měli se svými věřiteli intenzivně komunikovat, mírnit informační asymetrii a neopouštět je v nejistotě jak ohledně důvodů mimořádného moratoria, tak ohledně dalšího vývoje. Lze doporučit, aby se dlužník plně soustředil na komunikaci s věřiteli a věnoval tomu značnou pozornost včetně **angažování odborníků** na tuto problematiku. Není totiž vyloučeno, že po uplynutí prvních tří měsíců bude nutné získat pro konsolidaci a stabilizaci podnikání další období, které institut mimořádného moratoria umožňuje, avšak již za souhlasu věřitelů. Z tohoto pohledu je pro dlužníka získání důvěry věřitelů klíčové. To nicméně platí pro každé konsenzuální řešení finančních problémů podniku či podnikatele.

²⁹ Na rozdíl od moratoria, viz § 116 odst. 2 IZ.

³⁰ Více v již zmíněném blogu Bohumila Havla: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/blog/bohumil-havel-ollex-covid/>

³¹ § 32 odst. 1 lex COVID vkládá do IZ nový §127a. Náležitosti žádosti o povolení mimořádného moratoria tedy obsahuje § 127a odst. 2. Následující odst. 3 pak říká: „Insolvenční soud vyhlásí mimořádné moratorium, jestliže návrh na mimořádné moratorium obsahuje předepsané náležitosti a nebylo-li dosud rozhodnuto o insolvenčním návrhu; jinak návrh na mimořádné moratorium odmítne.“ Platí tedy, že v případě žádosti o povolení mimořádného moratoria jsou klíčové v principu formální náležitosti.

4. JINÁ ŘEŠENÍ: PŘEDBALENÁ REORGANIZACE

Je tedy evidentní, že podniky a podnikatelé by se již v rámci a průběhu ochranných dob (doba hájení a mimořádné moratorium) měli zaměřit nejen na dennodenní aktivity mající charakter „hašení požáru“, ale také na úvahy o dalším vývoji a krocích ve vztahu k jednotlivým milníkům celkové nabízené ochranné doby.

Pokud podniky a podnikatelé při racionálním posouzení možností a výhledů dospějí k závěru, že pravděpodobnost stabilizace a konsolidace jejich podnikání v rámci nabízené ochranné doby je nepravděpodobná anebo nerealistická, pak by bylo z jejich strany férové neprodlužovat agonii a zahájit jiné kroky vedoucí k resuscitaci jejich podnikání, a to buď dohodové, nebo insolvenční. Takové řešení nabízí nejvíce možností a největší potenciál jak podnikateli a vlastníkům podniku, tak také jejich věřitelům.

V rámci insolvenčního řízení se pak nabízí možnost předbalené („pre-pack“) reorganizace. Jde o využití již existující insolvenční legislativy a institutu předbalené reorganizace, které přichází v **úvahu především v těch případech, kdy situaci podniku nelze řešit pomocí institutů soukromoprávních.**

Předbalená reorganizace jedním z takových institutů insolvenčního práva je. Jakkoliv (jak již bylo uvedeno) s sebou využití předbalené reorganizace nese nutnost zjištění úpadku či hrozícího úpadku (což je v tomto případě nutná podmínka pro další postup podle insolvenčního práva), je potřeba se i zde oprostít od psychologických stigmat této situace. Zjištění úpadku a realizace předbalené reorganizace ještě **nutně nemusí znamenat pro podnikatele ztrátu vlastnictví podniku.** I ve stávající praxi (před koronavirovou krizí) takové případy existují – pokud jde o případy, ve kterých bylo řešení započato včas a kvalitně připraveno.³²

Podstatné je, že jakkoliv je předbalená reorganizace jedním z formálních způsobů řešení úpadku v rámci IZ, jde pořád o řešení dohodové, konsenzuální, a vyžadující tedy vysokou míru důvěry mezi dlužníkem a jeho věřiteli. Představuje řešení postavené na dohodě podniku a jeho věřitelů, respektive významné části věřitelů. Výhodou postupu podle insolvenčního práva (realizací předbalené reorganizace) je zejména také to, že **je možné využít výhodného daňového režimu při odpouštění částí závazků.** Na rozdíl od neformálních restrukturalizací, je-li část závazků odpuštěna v rámci insolvenčního řízení, pak je toto odpuštění (tedy výnos pramenící z tohoto odpuštění) osvobozeno od daně z příjmů. To může být významným motivačním prvkem pro volbu právě tohoto institutu pro řešení dopadů koronavirové krize.³³

V rámci předbalené reorganizace lze realizovat zásadní restrukturalizaci pasiv podniku a učinit na základě dohody s věřiteli řadu ozdravných opatření, která povedou k opětovné prosperitě podniku, jeho finanční stabilitě a schopnosti tvořit hodnotu. A to vše za situace významné právní jistoty, neboť vše probíhá pod dohledem insolvenčního správce (na kterém se mohou zúčastněné strany dohodnout) a insolvenčního soudu. Tedy výsledkem řešení v podobě předbalené reorganizace by mohl být právně najisto postavený restart podniku po dopadu koronavirové krize.

³² Právě včasné zahájení kroků, které mají vést k sanaci dlužníka podniku, je základní podmínkou úspěchu takového pokusu, což bylo opakovaně prokázáno například díky výzkumům uskutečněným v rámci projektu TA ČR *Vývoj preventivních předinsolvenčních a insolvenčních restrukturalizací podniků ve finančních obtížích, možnosti zvýšení využívání a úspěšnosti těchto postupů pomocí stanovení systému včasného varování a stanovení postupů pro preventivní restrukturalizace.* Řada ze závěrů výzkumného týmu na toto téma je k dispozici zde: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/odborne-kolokvium-prosinec-2019/>.

³³ Následně ještě zmíníme budoucí možnosti daňových změn, které by umožnily neformální řešení finančních problémů podniků v rámci předpokládané preventivní restrukturalizace podle nové evropské legislativy. Touto legislativou je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace o oddlužení a zákazech činnosti a o opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční). K dispozici zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1023&from=EN>.

5. (PREVENTIVNÍ) RESTRUKTURALIZACE DLE PRINCIPŮ EVROPSKÉ SMĚRNICE

V současné době probíhá implementace směrnice³⁴ Evropské unie o preventivní restrukturalizaci do národní právní úpravy. Je evidentní, že z dlouhodobého hlediska není možné kvalitu této implementace podcenit a z důvodu ochrany ekonomiky v důsledku koronavirové krize přinést v tísni legislativní paskvil. Možné je však využít principů této již platné evropské směrnice a hledat ve stávající české legislativě možnosti, jak tyto principy oživit již nyní.

Jak plyne z memoranda Ministerstva spravedlnosti České republiky ohledně výsledků dosavadní práce expertní pracovní skupiny pro transpozici směrnice do národní právní úpravy,³⁵ preventivní restrukturalizace by měla být konsenzuálním procesem založeným na dohodě podniku a jeho věřitelů, a to zejména o restrukturalizaci pasiv, tedy kapitálové struktury. Mělo by jít v podstatě o soukromoprávní dohodu učiněnou v rámci zvláštního právního předpisu, jehož cílem je mimo jiné také zvýšení právní jistoty při restrukturalizačních operacích.

Nicméně řada způsobů a postupů, na kterých je restrukturalizace založena, je možná už dnes.

Lze shrnout, že podnik a jeho věřitelé mohou uzavírat tzv. stand-still dohody, upravovat splatnosti závazků, sjednávat splátkové kalendáře či odklady plateb nebo realizovat kapitalizaci pohledávek věřitelů podniku.

Co je však možné pouze teoreticky, to je částečné odpuštění závazků. Jde o **daňový problém a zásadní diskriminaci neformálních předúpadkových řešení oproti řešením formálním a úpadkovým.**

Je tomu tak proto, že odpuštění závazků vytvoří podniku v platném systému účetnictví výnos, a to **výnos zdanitelný**. Jediným způsobem, kdy lze odpustit závazky bez uvedeného daňového dopadu, je učinit tak v insolvenčním řízení, neboť zde jsou výnosy z odpuštěných závazků osvobozeny od daně z příjmů.

Řada podniků by však byla schopna se na odpuštění části závazků **dohodnout** se svými věřiteli i bez insolvenčního řízení (zejména z důvodu zachování kooperačních vztahů), to by však vyžadovalo vstřícný přístup Ministerstva financí České republiky. Pokud by se podařilo vytvořit příznivé prostředí pro uplatnění alespoň některých principů preventivní restrukturalizace již teď, mohlo by to **významně zmírnit národohospodářské dopady koronavirové krize a přispět k eliminaci zániku části podniků jako pravděpodobného výsledku této krize.**

Z jiného pohledu lze o případném daňovém zohlednění sanačních postupů hovořit jako o míře **distribuce obětí**, kdy část by na sebe měl vzít i stát (tedy „my všichni“ daňoví poplatníci) formou daňového zrovnoprávnění neformální restrukturalizace a insolvenční reorganizace. Na druhé straně, pokud část podniků zanikne, pak zanikne část daňových poplatníků, resp. firemních daňových poplatníků, zaniknou jimi vytvořená pracovní místa, a to se všemi důsledky, státní rozpočet nevyjímaje.

Je však evidentní, že řada principů, které jsou v evropské směrnici obsaženy, nebude bez příslušné legislativy pro neformální postupy řešící finanční problémy ještě před úpadkem dlužníka realizovatelná. Jde například o překonání nesouhlasících menšin, které je dnes možné pouze v insolvenčním řízení, či ochranu nově poskytnutého financování.

Není reálné, abychom dosáhli dostatečně rychlé implementace evropské směrnice do českého práva, jakkoliv by v současnosti bylo pro ekonomiku velmi vhodné, kdyby tyto postupy podle evropské směrnice již byly v českém právu zakomponovány, S tímto legislativním nedostatkem se však budeme muset v následujícím období vyrovnat.

³⁴ Již zmíněná směrnice o restrukturalizaci a insolvenční.

³⁵ Shrnutí dílčích výstupů expertní pracovní skupiny k transpozici směrnice 2019/1023 o restrukturalizaci a insolvenční, verze z 19. 2. 2020, https://www.justice.cz/documents/12681/2158815/MSp+-+Shrnut%C3%AD+EPS+k+preventivn%C3%AD+restrukturalizaci_%C3%BAanor_2020_fin.pdf/fcd7f78a-0c82-4f86-812f-656103148972

6. VYUŽITÍ MEZERY KRYTÍ

V rámci diskuse o postupech ochrany ekonomických subjektů **před možností neoprávněných nebo neopodstatněných insolvenčních** návrhů byla do české insolvenční legislativy implementována v polovině roku 2017 tak zvaná **mezera krytí**.³⁶ Ta je v podstatě jediným čistě ekonomickým kvantitativním kritériem pro posuzování platební schopnosti podniku. V průniku díkce zákona a prováděcí vyhlášky je tak přesně stanoveno, jak se sestavuje výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity, tedy hlavní opěrné body posouzení mezery krytí.

Jakkoliv byla mezera krytí původně zamýšlena jako rychlý a efektivní způsob pro dlužníka, aby mohl prokázat, že v jeho konkrétním případě **nejde o stav platební neschopnosti**, ale pouze o situaci tak zvaného **platebního zadrhnutí**, v současné době a v čase ekonomiky zasažené koronavirovou krizí je možné mezera krytí využít pro řadu situací odlišných od původního účelu.

Nicméně hlavním významem stále zůstává situace, pro kterou je implementována do insolvenční legislativy, a to je **prokázání toho, že podnik není v platební neschopnosti**. To může být pro podniky a podnikatele klíčové na konci doby hájení nebo na konci doby moratoria (viz výše).

Aktuálně se to děje tak, že podnik buď prokáže, že u něj **mezera krytí neexistuje**, nebo je **menší než 10 %** (výkaz stavu likvidity), případně že existující mezera krytí **vyšší než 10 % uzavře do osmi týdnů** na základě své další činnosti (výhled vývoje likvidity).

Za aktuálních okolností by však bylo namísto uvažovat **o dočasném prodloužení plánovacího období** při sestavování výhledu vývoje likvidity a **zvýšení toleranční hranice** mezery krytí. V současné době se tento výhled sestavuje na dva měsíce. Je však pravděpodobné, že pro podniky, které se vlivem koronavirové epidemie dostanou do přechodných potíží, **může být dvouměsíční plánovací období zcela nedostatečné**. Jinými slovy, po situaci, kdy u nich došlo k celkovému či velmi významnému výpadku tržeb (a mnohdy celkovému výpadku jejich provozu), je očekávání, že svou situaci vyřeší během dvou měsíců, spíše nerealistické. Za „normálních“ okolností lze vždy uvažovat, že si do značné míry podniky za svůj ekonomický stav odpovídají samy a že finanční tíseň a jiné problémy jsou důsledkem nesprávného či nevhodného řízení. **To však v situaci vyvolané koronavirovou epidemií neplatí**. Současnou situaci nemohl předvídat nikdo, a navíc části podnikatelského sektoru (různým odvětvím podnikání) byla v(y)nucena krizovými opatřeními státu v souvislosti s potlačením a snížením rizika nákazy. I finanční krize, která propukla v roce 2008, byla mnohem více předvídatelná, resp. existovaly (a byly i publikovány) signály, že vytvořená bublina může prasknout. Je tedy na zvážení Ministerstva spravedlnosti České republiky, zda přechodně plánovací období neprodloužit – přičemž argument o tom, že by se tím vycházelo plošně vstříc nedostatečně obezřetným podnikatelským subjektům, v tomto případě neplatí a nemá jakoukoliv oporu v realitě.

Další situací, pro kterou by bylo možné mechanismus mezery krytí využít, je **prokazování souvislosti vzniklé finanční tísně s koronavirovou krizí**, a to například v souvislosti s žádostí o mimořádné moratorium, což se může dít i zpětně při prověřování okolností, zda z tohoto pohledu měl podnik na mimořádné moratorium nárok a jeho potíže skutečně mají souvislost s opatřeními Vlády ČR k řešení koronavirové situace. Takovým důkazem může být prokázání neexistence mezery krytí v předchozích obdobích.

Další funkcí mezery krytí by mohlo být **prokazování konsolidace a stabilizace podnikání** ve výše popsaných situacích, kdy by po skončení některého z milníků byl na podnik podán věřitelský insolvenční návrh.

Kromě toho, že podniky by mohly prokázat, že před propuknutím koronavirové krize se s mezerou krytí nepotýkaly (pomocí výkazu stavu likvidity například na měsíční bázi za předcházející období), mohly by podniky pomocí výhledu vývoje likvidity prezentovat před bankami a dalšími partnery či věřiteli také svou **očekávanou finanční situaci**. Pomocí výhledu vývoje likvidity zpracovaného dle principů zakotvených v legislativě je možné odhadnout, v jakém období jsou schopny **podniky finanční tíseň překonat**. Banky a další instituce by tak měly podklady, které vycházejí z jednotné metodiky zakotvené v legislativě, což by mohlo ve svém důsledku urychlit jejich rozhodovací procesy. V tomto případě by se však spíše než o postup podle zákona a dalších právních předpisů jednalo věcně o postup podle „certifikované metodiky“.

³⁶ § 3 odst. 3 IZ, ustanovení IZ jsou doplněna vyhláškou Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 190/2017 Sb., která obsahuje konkrétní podmínky a postupy.

tedy by nebylo nutné trvat například na zpracování auditorem či znalcem, a stejně tak by plánovací období nemuselo striktně odpovídat vyhláše. To však za předpokladu, že by byla obecná shoda na tom, že pokud je institut mezery krytí použit jako určitá „certifikovaná metodika“, pak je možné tolerovat určité odchylky od zákonné úpravy.

7. ZÁVĚR

Jak již bylo uvedeno, cílem tohoto materiálu je přinést alespoň v rámci základních obrysů ucelený pohled na možnosti podniků a podnikatelů řešit aktuální situaci vzniklou vlivem opatření proti šíření nákazy COVID-19, a to z pohledu řešení krize či sanace podniku.

Podniky a podnikatelé zasažení koronavirovou krizí by měli řešit nejen svou aktuální situaci z krátkodobého hlediska, ale v průběhu ochranného období také uvažovat ve střednědobém horizontu o dalším fungování jejich podnikání.

V rámci ochranného období mohou podniky a podnikatelé za relativního klidu zvažovat různé scénáře ozdravných opatření, či přečkat dobu, než jejich obchodní činnosti opět „naskočí“. A to například proto, že se zlepší situace u jejich kooperačních partnerů, zejména odběratelů. Například za situace, kdy české automobilky vyhlásily přerušeni výroby, by to možná pro řadu jejich dodavatelů mohlo být vhodné řešení. Přerušeni výroby českých automobilek jistě vyvolá řetězovou reakci u jejich dodavatelů, kterých je nemalé množství. Zánik dodavatelů pro automobilový průmysl z důvodu doufejme krátkodobého přerušeni výroby jejich koncových odběratelů by byl pro českou ekonomiku jistě významnou škodou. Uvedená situace se však může týkat řady dalších podniků, dodavatelů zboží do obchodů, které jsou v současné době uzavřeny, i obchodníků samotných. Například jakým jsou vztahy distributorů knih k nakladatelům a knihkupcům.

Je jasné, že **největší dopad bude mít koronavirová krize na malé a střední podniky**. Ty však často nedisponují vyspělými systémy finančního řízení. Je proto nanejvýš důležité, aby tyto podniky měly **přístup k analytickým a plánovacím nástrojům**, které by jim umožnily rychle a efektivně vyhodnotit svou ekonomickou situaci a připravit finanční plán pro další období. Ostatně, zavedení dostupných nástrojů včasného varování je obsaženo i ve výše zmíněné směrnici Evropské unie pro preventivní restrukturalizaci. Jako vhodné se jeví rychlé uvedení systému včasného varování, který vzniká na půdě Vysoké školy ekonomické v Praze v rámci výzkumného grantu podporovaného Technologickou agenturou České republiky pro implementaci zmíněné evropské směrnice do praxe, a poskytnout tento systém všem podnikům. Tento systém, který je v současné době již vyvinut a nyní probíhá jeho testování, by mohl dále také odlišit podniky, které se potýkaly s vysoce pravděpodobným směřováním k úpadku již delší dobu, od podniků, u nichž došlo k razantnímu zhoršení jejich finanční situace v důsledku koronavirové krize. Současně je však nutné, aby podniky měly přístup k systému pro finanční plánování, resp. pro tvorbu výhledu vývoje likvidity.

V duchu výše uvedeného přejeme všem podnikům a podnikatelům, aby se jejich aktivity pokud možno dostaly na konci dne z problémů způsobených touto situací, a co nejdříve tak všichni podnikatelé mohli navázat na dříve úspěšnou činnost před touto krizí. Věříme, že náš drobný příspěvek jim pomůže se lépe zorientovat v nastalé situaci.

LITERATURA

49. Kolokvium – šetření prognóz makroekonomického vývoje České republiky (2020–2023) (zveřejněno 12. 5. 2020). MF ČR. Dostupné online: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/49-kolokvium--setreni-prognoz-makroekonono-38442>.

Alexander, J., Havel, B., Kuděj, M., Louda L., Schönfeld, J.: Mezera krytí v příkladech, Restrukturalizace a insolvence, 2017. Praha: Triton, 2017, ISBN 978-80-7553-460-6. Dostupné online: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/wp-content/uploads/page/27/CRI-Mezera-kryti-v-prikladech-a-souvisejici-otazky.pdf>.

Havel, B.: O lex COVID. CRI 2020. Dostupné online: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/blog/bohumil-havel-o-lex-covid/>.

Kuděj, M.: O ekonomické podstatě lex COVID. CRI 2020. Dostupné online: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/blog/michal-kudej-o-ekonomicke-podstate-lexcovid/>.

Makroekonomické predikce duben 2020 (zveřejněná 6. 4. 2020). MF ČR. Dostupné online: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2020/makroekonomicka-predikce-duben-2020-38089>.

Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví České republiky ze dne 10. 3. 2020. Dostupné online: http://www.szu.cz/uploads/Epidemiologie/Coronavirus/Doporuceni_verejnost/20200310_Mimoradna_opatreni_MZ/Mimoradne_opatreni_zakaz_konani_akci_nad_100_osob_od_18_hodin_dne_10._3._2020_.pdf.

Odborné kolokvium – prosinec 2019. CRI 2019. Materiál k odbornému kolokviu. CRI. Dostupné online: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/odborne-kolokvium-prosinec-2019/>.

Prognóza ČNB z května 2020 (zveřejněná 7. 5. 2020). Dostupné online: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>.

Shrnutí dílčích výstupů expertní pracovní skupiny k transpozici směrnice 2019/1023 o restrukturalizaci a insolvenční (zveřejněno 19. 2. 2020). Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné online: https://www.justice.cz/documents/12681/2158815/MSP+-+Shrnut%C3%AD+EPS+k+preventivn%C3%AD+restrukturalizaci_%C3%BAnor_2020_fin.pdf/fcd7f78a-0c82-4f86-812f-656103148972.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace o oddlužení a zákazech činnosti a o opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční). Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1023&from=EN>.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele).

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 177/2020 Sb., o některých opatřeních v oblasti splácení úvěrů v souvislosti s pandemií COVID-19.

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu.

Michal Kuděj a kolektiv
MOŽNOSTI ČESKÝCH PODNIKŮ
při řešení koronavirové krize

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON v Praze roku 2020
jako svou 2593. publikaci.

Vydání první.

Odpovědná redaktorka Marie Černá.
Sazba Vladimír Vyskočil – KORŠACH.
Tisk Omikron Invest, s.r.o.

ISBN 978-80-7553-829-1

ISBN 978-80-7553-829-1



9 788075 53829 1